Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНО.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 162. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 24-го СЕРПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 24, 1954. No. 162. VOL. LXI.

ЗДА МОЖУТЬ ЗМІНИТИ СВОЮ ПОЛІТИКУ В ЕВРОПІ

Вашингтон. — Після невдачі на Брюссельській Конференції в справі Европейської Оборонної Спільноти, ЗДА найшлися в такій ситуації, — що мусять думати про переоцінку своєї політики в Европі. Покищо немає ще заяви в цій справі, але вже в Вашингтоні заявили, що справа дуже поважна після того, як п'ять европейських держав, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембург, відкинули пропозицію французького прем'єра Мендес-Франса прийняти запроєктовані Францією зміни в договорі про европейську оборонну спільноту. Покищо заявляють у Вашингтоні, що все ще існує формальна можливість дійти до згоди в цій справі, бо цей договір має бути предложений Французькій Національній Асамблеї до ратифікації в найближчу суботу. Державний секретар — Джан Фостер Доллес ще в останній хвилині був вислав французькому прем'єрові ноту, в якій домагався більших уступок з боку Франції. Але ситуація не надто песимістична, бо німецький канцлер — Конрад Аденауер і бельгійський міністер закордонних Анрі Спаак склали не безнадійні заяви після невдачі в Брюсселі. Але між дипломатами переважає думка, що Доллес, мабуть, в найближчому часі пригадає свою осторогу з 14 грудня минулого року, в якій сказав, що, якщо не дійде до порозуміння між Францією і Німеччиною, то тоді ЗДА мусять змінити основну лінію своєї політики в Европі та підтримувати головним чином Німеччину, а не Францію, і свої головні військові бази розбудовувати не в Европі, тільки на її периферіях: в Англії та в Північній Африці, а можливо і в Еспанії. Також ЗДА і надалі підтримували б й інші европейські держави, які вже ратифікували договір про Европейську Оборонну Спільноту. Зміна американської закордонної допомоги вможливлена тим, що Конґрес прийняв застереження, щоб стримати американську військову допомогу тим державам, які не ратифікують договору, згідно з яким можна б було організувати німецьку армію. — Внаслідок невдачі Брюссельської Конференції ЗДА можуть змінити своє рішення тримати в Европі свої війська, хоч президент Айзенгавер заявив 16 квітня цього року, що ці війська залишаються в Европі так довго, як довго існуватиме комуністична загроза для Европи.

Айзенгавер почав ферії в Денвері

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер відлетів з дружиною на відпочинок до своєї тещі в Денвері, але не залишив своєї праці президента і вже на літаку підписав 41 закон, який ухвалив Конґрес. В Денвері президент матиме відпочинкову базу, звідки буде виїздити ловити рибу, в близьких горах, а також і працювати, приготовляючись до промов, які має виголосити під час відпочинку, що має тривати від 6 до 8 тижнів. Він мусить під час побуту в Денвері підписати ще 459 законів. Президент працює над промовою, яку має виголосити 24 серпня через усі радійові станції країни про працю Конґресу. Пізніше він мусить приготовитись до промови, яку має виголосити на Крайовій Конвенції Американського Леґіону в Вашинґтоні 30 серпня. На летовищі президента привітали його теща — пані Джан С. Давд, губернатор стейту з дружиною Ден Торнтон і пані Аксел Нілсен. В панства Нілсенів президент перебуватиме, коли виїде в гори ловити пструги. З летовища президент від'їхав до дому пані Давд, де буде постійно мешкати, а працюватиме на недалекій військовій базі, де влаштовано для нього окремі бюра. Тисячі жителів Денверу вітали президента, коли він їхав з летовища до дому пані Давд.

Новий рекорд американського летунства

Омага, Небраска. — Секретар летунства Гаролд Е. Толботт повідомив, що новий американський досвідний літак побив світовий рекорд в летах на висоті. Він одночасно додав, що є вигляди на те, що цей американський літак зможе летіти ще на більшій висоті. Толботт сказав, що він не може подати, яку висоту осягнув цей літак — з огляду на безпеку країни. Він промовляв на обіді з приводу зборів 1,500 членів Товариства Летунських Сил. Останній світовий рекорд лету на висоті встановлений був рік тому ляйтенантом полковн. Маріяном Е. Карлом і становив 83, 235 стіп. Карл летів на ракетовім літаку Даґлес Скайрокет, і його літак стартував з іншого „матірного" літака. Толботт заявив, що новий рекорд, „на багато більший" від попереднього рекорду, з чого припускають, що теперішній рекорд виносить коло 100,000 стіп, це значить коло 20 миль висоти. Не подано, чи втановлено при тому і новий рекорд швидкости. Знавці військової авіяції заявляють, що більша висота дає великі користі літакові, бо згори легше атакувати ворожі літаки, а більша висота бомбовиків дає їм і більшу безпеку перед ворожою обороною з землі і з повітря. Найкращі знавці військового летунства думають, що полковник Карл правдоподібно летів на літаку типу „Белл Х-1-А, на якому майор Чарлз Е. Іґер встановив світовий рекорд швидкости — 1,650 миль на годину.

В АМЕРИЦІ

● **В Шікаґо** невідома особа застрелила колишнього помічника Капона Черрі Новза, коли він сидів в авті перед своїм власним рестораном. Черрі Новз був арештований 1945 року за те, що вимагав від кінової продукції два мільйони долярів. Гадають, що згинув він з руки свого ж співробітника ґенґстера.

● **Палата Репрезентантів** прийняла законопроєкт, який дозволяє поштовим урядам прибивати на значках посилок першої і другої кляс печатки з написом: „Моліться за мир".

● **Бойд Брекстон у Дітройті** народила 31 липня близнята — двоє дівчат. Але 19 серпня лікарі ствердили, що вона має народити ще одну дитину. Бойд Брекстон має восьмеро дітей.

● **Крайова Фундація** для боротьби з дитячим паралічем повідомляє, що вже від 40,000 шкільних дітей взято пробки крови, щоб вивчати вплив щеплення сироваткою д-ра Солка. Ці пробки взято з-поміж 1,800,000 дітей, з яких 425,440 були защеплені дійсною сироваткою.

● **Під час гри у бейсбол у** Ню Гейвені м'ячем ударили в голову, 18-річного Реналда Бернардіні, який помер у шпиталі, не приходячи до притомности.

● **Пані Воллес у Брукліні** породила тринадцяту дитину в шпиталі, в якому вона, 36-річна мати породила вже 12 дітей. Дирекція шпиталю відмовилась прийняти від її чоловіка оплату за медичну поміч.

● **Новий рекорд у їзді на** спортовому авті встановив Донелд Гілі, який на перегонах у стейті Ютаґ проїхав 190.9 милі за годину. Його авто важить дві тисячі фунтів і має 17 стіп довжини.

● **Нюйоркський стейт** наложив трипроцентовий податок на кожну пачку цигарок, що їх мешканці цього стейту поштою пересилають із інших стейтів, де цигарки не оподатковується.

Члени Конґресу починають виборчу кампанію

Вашинґтон. — Члени Сенату й Палати Репрезентантів закінчили законодатну працю в Конґресі і починають на повну скалю виборчу кампанію, яка буде цього року дуже завзята, бо йде про контролю Конґресу, де тепер республіканці мають тільки незначну більшість. Обидві партії на свій лад оцінюють успіхи 83 Конґресу. Провідник республіканської більшости в Сенаті сенатор Вільям Новленд заявив через Колумбія Бродкастінґ Систем, що республіканці йдуть до виборів з довгою листою осягів у Конґресі. Але провідник демократичної меншости в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон заперечує республіканські конґресові успіхи. Демократичний провідник у Палаті Репрезентантів Сем Рейборн передбачає, що його партія здобуде при найближчих виборах контролю Конґресу, бо виборці не люблять республіканської „господарської знижки — депресії". З Білого Дому заявляють, що уряд може хвалитися успіхами, бо Конґрес прийняв з усіх 64 урядових законопроєктів аж 53. Організація „Американці для Демократичної Акції" видала 36-сторінкову брошуру, в якій критикує останню сесію Конґресу, що не виявив моральної і правної бази, потрібної не тільки для добробуту ЗДА, але й для сили та об'єднання вільного світу. Це перший раз відбуваються вибори, коли впродовж двох десятків років, республіканці мають свого президента і контролюють обидві палати Конґресу.

Суд мусітиме вирішити, чи протикомуністичний закон згідний з конституцією

Вашинґтон. — Вашинґтонські урядовці заявляють, що Найвищий Суд ЗДА мусітиме вирішити, чи протикомуністичний закон згідний з Конституцією ЗДА. Вони кажуть, що комуністичні провідники звернуться до Найвищого Суду, доказуючи, що закон, який забороняє комуністичну партію, противиться Першій Поправці до Конституції, яка говорить про свободу слова, зборів та організацій. Окремі правники, знавці Конституції, відмовляються зайняти становище в цій справі, бо вони ще не читали тексту нового закону. Деякі правники твердять, що новий протикомуністичний закон непотрібний, бо уряд на основі дотеперішніх законів з успіхом може поборювати комуністів, головним чином на основі закону Смита, який передбачає покарання за змову і вчення про насильне скинення уряду. Генеральний прокуратор Герберт Бравнелл і директор ФБІ Дж. Едґар Гувер були проти ухвалення закону про заборону комуністичної партії. Те саме заявив і нюйоркський губернатор Томас Дюї. Алберт Айнштайн назвав протикомуністичний закон „нонсенсом", відмовляючись дати ширший коментар.

15 вбитих і десятки поранених в летунській і залізничій катастрофах

Мейсон Сіті, Айова. — Пасажирський літак Летунських Ліній Браніф під час дощу й бурі розбився і впав на землю, спричиняючи смерть десятьох осіб з усіх 19-ох осіб, що були на ньому. Пізніше ще одна особа померла в шпиталі в Гемптоні, Айова. Шість інших осіб поважно поранені, а дві особи вийшли непошкоджені з цієї катастрофи, бо літак, на щастя, не загорівся. Гадають, що причиною катастрофи було те, що літак, маневруючи під час зливного дощу й бурі, натрапив на елекричні проводи. Цей літак летів на півнич із Мемфісу до Міннеполісу. — Із Ломексу в стейті Іллиной, повідомляють про залізничу катастрофу внаслідок того, що 13-вагоновий поїзд залізничої лінії Санта Фі Чіф вийшов з рейок. В цьому поїзді було 235 пасажирів, з яких чотири особи були вбиті, а коло 44 поранені, як подає пресова аґенція Юнайтед Пресс. Деякі вагони зударилися з товаровими вагонами, і в цих вагонах було найбільше нещасливих випадків. Між вбитими є дві жінки і два чоловіки. Причиною катастрофи було те, що залізничі рейки були надто вільно получені.

ОРИҐІНАЛЬНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ТВІР Е. КОЗАКА НА СОЮЗІВЦІ

СЕЗОН НА СОЮЗІВЦІ ПРОДОВЖЕНО НА ВЕРЕСЕНЬ І ЖОВТЕНЬ; ПІДГОТОВКА ДО СОЮЗОВОГО ФЕСТИНУ 12-го ВЕРЕСНЯ; ЦЬОГО ТИЖНЯ ЗАКІНЧЕННЯ КУРСІВ УКРАЇНОЗНАВСТВА. МИНУЛОЇ СУБОТИ БУВ ВЕЧІР ПОЛІТИКИ І РОЗВАГИ; В НЕДІЛЮ Всч. о. АНДРУШКІВ і п. Ю. ПАВЧАК ОЧОЛЮВАЛИ ПРОГУЛЯНКУ З БРУКЛИНА

Союзівка, вакаційно-відпочинкова оселя Українського Народного Союзу біля Керґонксон, може похвалитись тепер прекрасним, оріґінальним мистецьким твором, одного з найпопулярніших і найвидатніших наших мистців, Едварда Козака, відомого — Ека. Під час свого вакаційного побуту на Союзівці, п. Козак намалював оріґінальний образ на одній із стін Клюбу Веселки. Образ викликує загальний подив та великі признання в усіх, що його оглядають. Свій двотижневий побут на Союзівці використав наш мистець теж для низки інших мистецьких праць, одушевляючись оселею та красою її положення і оточення. Е. Козак м ін. висловив думку, що при нагоді було б добре зорганізувати своєрідний мистецький конкурс на цій оселі, получений з мистецькою виставкою. Хоч вакації вже добігають до кінця, але сезон на Союзівці триває. Управління Союзівки, заохочене великою дотеперішньою фреквенцією ґостей, рішило продовжати сезон на тій оселі і на місяці вересень і жовтень, при чому обов'язуватимуть проголошені вже раніше знижені ціни. Тим часом — Союзівка приготовляється до двох більших імпрез у найближчому часі: довшого кінця тижня, зв'язаного з Днем Праці від 3-го до 6-го вересня та до великого союзового фестину в неділю, 12-го вересня. З багатьох місцевостей вже наспіли зголошення участи у фестині, який готов стати направду великим здвигом народу з кількох довколишніх стейтів. На кінець цього тижня передбачене закінчення одномісячних курсів українознавства, що їх вели професори К. Кисілевський та І. Близнак. Курсантам під час спеціялиної імпрези, будуть роздані посвідки участи в курсах, а самі курсанти по писуватимуться своєю мистецькою самодіяльністю. Минулої суботи був на Союзівці „Вечір політики і розваги", в програмі якого був політичний огляд, виступ Ікера з оріґінальним фейлетоном, п-ні Квітки Стецюк, крім оріґінального привіту, прочитала монолог „Гриця Зозулі", приявного на вечері Ека, а малі брати Бобечки з Клівленду відтанцювали кілька народних танків. У неділю була на Союзівці окрема прогулянка з Бруклина, зорганізована п. Юліяном Павчаком. Бруклинчани приїхали разом зі своїм парохом, Всч. о. В. Андрушковим. У прогулянці взяло участь біля 60 осіб.

ЩЕ ОДИН НІМЕЦЬКИЙ ПОЛІТИК ВТІК ДО КОМУНІСТІВ

Бонн. — Карль Франц Шмідт - Віттмак, член західньо - німецького парляменту, втік на схід до комуністів. В Східній Німеччині появився комунікат, що східньо-німецький комуністичний уряд дав йому, його дружині і дитині „політичний азиль". Ця втеча викликала тим більшу сенсацію, що Шмідт-Віттмак був членом не якоїсь лівої партії, а християнсько-демократичної організації в Гамбурзі, звідки мав мандат до західньо - німецького федебального парляменту. Його приятелі і співпартійці, крайньо збентежені його втечею, не розуміють, чому він покинув свої два доми і добре діюче підприємство продажу вугілля в Гамбурзі і втік, стягаючи на себе тавро зрадника. На спеціяльному засіданні екзекутивного комітету християнсько - демократичної партії в Гамбурзі виключено Віттмака з партії. Він буде позбавлений посольської недоторканости, щоб можна було прослідити, чи він був комуністичним аґентом і потягати його — заочно — до карної відповідальности.

Йон знову твердить, що ЗДА приготовляють війну

Бонн. — Д-р Отто Йон, колишній керівник державної безпеки в Західній Німеччині, який втік до комуністів 20 липня ц. р., заявив у формі відповідей на пресове інтерв'ю, що твердження президента Айзенгавера, наче б ЗДА не підготовлялись до зачіпної війни, не є вірне. Повторяючи здебільша свої попередні твердження, висловлені вже на пресовій конференції 11 серпня у Східньому Берліні про ЗДА, як „воєнних підпалювачів світу", д-р Йон покликався цим разом на свою розмову з заступником шефа штабу військової розвідки, генералом Джаном М. Віллємсом під час недавнього перебування Йона в Вашинґтоні. Той останній, мовляв, сказав йому, що ЗДА „приготовляють війну проти Сходу". Що торкається тайних військових додатків, які — вже за попереднім твердженням Йона — існують до пакту Оборонної Спільноти, то Йон заявив тепер, що сам канцлер Аденауер говорив йому про це і просив зберігати в цій справі строгу тайну. Ген. Дж. М. Віллємс заявив у Вашинґтоні, що він бачив Йона тоді, коли той склав куртуазійні відвідини в Пентаґоні, але це тривало тільки кілька хвилин і крім виміни чемностевих фраз, взагалі ніякої ділової розмови між ними не було. „Це абсурд думати, щоб старшини розвідки говорили з ким-небудь про воєнні пляни", — сказав генерал Віллємс.

Жуков дістав у компартії місце після Берії

Ню Йорк. — Совєтський маршал Георгій Жуков займає одну з дуже поважних позицій в комуністичній партії Сов. Союзу, ставши членом її Центрального Комітету на опорожнене після Берії місце, — твердить знавець совєтських справ в „Ню Йорк Таймсі", Гаррі Шворц. Він покликується на недавній перший випуск нової совєтської енциклопедії, де з біографії Жукова виходить, що він не був обраний кандидатом до ЦК в жовтні 1952 року, як досі говорилось, але повноправним членом ЦК в липні 1953 р. Шворц твердить, що це сталося для підкреслення тісної співпраці військової верхівки з партійною при ліквідуванні Берії, при чому делеґатом військових кіл став тоді саме Георгій Жуков, як військовик із найбільшим авторитетом. До Центрального Комітету Комуністичної Партії належать ще чотири інші високі старшини: маршал Іван Конєв, А. Васілєвскій, Васілій Соколовскій, і адмірал Ніколай Кузнєцов. Значення Жукова в керівній групі Сов. Союзу, каже Шворц, є підкреслюване його приявністю разом із найвищими совєтськими достойниками при найповажніших репрезентаційних нагодах.

Австрія невдоволена з альянтів

Відень. — Альянтська Рада, що складається з представників усіх чотирьох великодержав, дотеперішніх окупантів Австрії, одноголосно відкинула два прийняті австрійським парляментом закони: згідно з одним із них попередні власники мастків мали б одержати мастки, сконфіскované за законом проти нацистів з 1947 року, а згідно з другим мали б бути відновлені пенсії колишнім австрійським державним службовцям, засудженим на основі того ж таки антинацистського закону. З приводу такого одностайного становища західніх альянтів і совєтського високого комісара у цій справі, один із чільних австрійських політиків, д-р Герберт Кравс, закидає західнім альянтам, що вони, своїм втручанням в австрійське законодавство загострюють озлоблення серед австрійців проти демократичного Заходу, ідентифікуючи його з комуністичним Сходом.

Зріст націоналізму у Південній Африці

Преторія, Південна Африка. — У місцевих виборах в трьох провінціях Південно-Африканського Союзу велику перемогу здобула націоналістична партія прем'єра Малана. Тому уряд Малана вважає себе скріпленим у своїх теперішніх заходах, що йдуть в двох напрямках: збільшити незалежність Південно-Африканського Союзу в рамцях Британської Імперії і перевести сеґреґацію поміж білими й кольоровими в цій країні. Останнє домагання уряду Малана, щоб Англія передала Південно-Африканському Союзові морську базу на Розі Доброї Надії, загострило відношення між націоналістичною партією місцевих бурів і англійськими колоністами. З другого боку, Малан задумує з це більшою енерґією реалізувати пляни розмежування прав білих і кольорових мешканців.

Аглійські парляментаристи відвідали Манджурію

Аншан, Манджурія. — Колишній британський прем'єр Етлі і 7 інших членів прогулянки англійських парляментаристів із Партії Праці до Комуністичного Китаю, відвідали великі комуно-китайські сталеварні в Аншані, в Манджурії, за 60 миль від Мукдену. Комуно-китайський керівник сталеварні казав англійцям, що та сталеварня продукує річно коло 1,500,000 тонн заліза. Ті великі промислові заведення були збудовані спершу за японський капітал, потім японці розбудували їх під час своєї окупації Маджурії. Англійські парляментаристи оглядали теж колективні сільські господарства біля Мукдену.

● **Князь Единбурґу**, чоловік королеви Єлисавети II, виїхав королівською яхтою „Вританія" до Англії з Канади, де він був три тижні на „інформаційних" відвідинах.

КОНФЕРЕНЦІЯ 6-ТИ ДЕРЖАВ У БРЮССЕЛІ СКІНЧИЛАСЯ НЕВДАЧЕЮ

КІНЦЕВИЙ КОМУНІКАТ СТВЕРДЖУЄ НЕМОЖЛИВІСТЬ СКЛАСТИ СПІЛЬНИЙ ТЕКСТ ЗМІНЕНОГО ПАКТУ ОБОРОННОЇ СПІЛЬНОТИ. — МЕНДЕС-ФРАНС ЛЕТИТЬ НА ЗУСТРІЧ З ЧЕРЧИЛЕМ. — ІДЕН ПЕРЕРВАВ СВОЇ ФЕРІЇ

Бюссель. — Конференція шести західніх держав — Франції, Італії, Західньої Німеччини, Голляндії, Бельгії Люксембурґу — над узгідненням становища у відношенні до запропонованих Францією змін у тексті пакту Оборонної Спільноти — скінчилася невдачею. Початковий оптимізм, що вдасться дійти до компромісу, що його прагнули обидві сторони — не виправдався, дармащо і Мендес-Франс і решта 5 названих вгорі держав поробили цілу низку взаємних уступок. Найважнішою уступкою французького прем'єра була згода, щоб не скреслювати з тексту пакту Оборонної Спільноти точки про встановлення надзірної політичної верхівки всіх шести держав, як також погодився залишити широкі компетенції верховного суду Оборонної Спільноти, себто погодився зберегти принцип наддержавного характеру Оборонної Спільноти. Знову 5 інших держав пішли назустріч Франції в її вимогах щодо зміни часу тривання пакту Оборонної Спільноти, підкреслення дальшої суверенности її членів і т. п. Проте ані Мендес-Франс не признав, що після таких уступок 5 інших держав він зможе дістати згоду французького парляменту на пакт Оборонної Спільноти, ані інші держави не бачили можливости прийняти більше запропонованих змін, бо вважали, що вони вимагали б уже нової ратифікаційної процедури всіми парляментами. Стверджуючи неможливість дійти до остаточної згоди, проголошено два документи: текст проєкту Мендес-Франса щодо змін у тексті пакту Оборонної Спільноти і текст заапробованих змін іншими 5 державами. Мендес-Франс — пишуть часописи в своїх перших коментарях — програв остільки, що опинився в Брюсселі супроти одностайного фронту всіх 5 інших західньо-европейських держав. Спроба З'єдинених Держав вплинути на компромісову полагоду цієї справи в Брюсселі не вдалася, дармащо представник ЗДА для справ Оборонної Спільноти Давід Брус прибув до Брюсселю і конферував з Мендес-Франсом, а також державний секретар Доллес буцімто вислав йому в останній хвилині листа, щодо котрого не появилось ніяке офіційне повідомлення.

Мендес-Франс рішився зараз після конференції в Брюсселі полетіти на нараду з англійським прем'єром Черчилем. Вона мала відбутися в понеділок 23 в резиденції Черчила під Лондоном. Міністер закордонних справ Іден перервав свої літні ферії, що їх переводить в південній Австрії, і заповів свою участь в нараді Черчила з Мендес-Франсом. Песимістичний настрій злагіднили дві заяви: бельгійського міністра закордонних справ Спаака, який вказав на узгіднення поглядів щодо цілої низки справ, так, що Мендес-Франс, мовляв, не вертається до Парижу з „порожніми руками", і німецького канцлера Аденауера, який висловив надію, що французький парлямент таки ратифікує той пакт. Він заявив, що в своїй розмові з французьким прем'єром, яка відбулася вже після формального закінчення конференції, обидва вони погодилися, що без уваги на долю пакту Оборонної Спільноти мають бути вжиті всі заходи для можливо найкращих взаємин між Німеччиною і Францією. Мендес-Франс, сказав Аденауер, запевнив його, що Франція є проти невтралізації Німеччини, бо тоді постала б „порожнеча" в центрі Европи. Після конференції з Черчилем і Іденом Мендес-Франс складе звідомлення президентові Франції Коті, після того відбудеться об'єднане засідання всіх комісій французького парляменту, на якому остатично вирішиться, яка доля постигне пакт Оборонної Спільноти. 5 інших держав хочуть ясности. Мендес-Франс обіцяв їм, що французький парлямент заявить своє ясне становище: ратифікує пакт, або відкине його. Мендес-Франс старається водночас знайти в нараді з англійськими державними мужами іншу концепцію: відновлення колишньої „антант кордіяль" (сердечного союзу) з Англією, як базу оборони Заходу, замість союзу Франції з Німеччиною через пакт Оборонної Спільноти.

Черчил підбадьорює Аденауера

Брюссель. — Прем'єр Черчил післав західньо-німецькому канцлерові Конрадові Аденауерові, коли той був в Брюсселі на конференції 6-ти держав у справі пакту Оборонної Спільноти, — особисте звернення з запевненням моральної підтримки в часі, коли канцлер вів важкі і прикрі перегонори з французьким прем'єром Мендес-Франсом про названий пакт. Той лист англійського прем'єра був підбадьоренням для 79-літнього канцлера у моменті, коли грозить поважна криза цілій закордонно - політичній концепції, яку створив був Аденауер. На понеділок 23 серпня скликано західньо-німецький парлямент для вислухання звідомлення канцлера про хід і вислід Брюссельської конференції і дальшу закордонну політику Західньої Німеччини у зв'язку з гострою кризою пакту Оборонної Спільноти.

В СВІТІ

● **Кошти прожитку в Англії** досягли найвищого рівня. Якщо в червні 1947 року позначити їх цифрою 100, то пересічні кошти прожитку в половині липня ц. р. становлять 145.

● **До амбасади ЗДА у Римі** призначено д-ра Франка Сновдена, директора літньої школи Гарвардського університету. Це — перший неґр, що дістав високе дипломатичне становище. Д-р Сновден буде атташе для культурних справ і виїде до Риму разом з родиною ранньої осени ц. р.

● **Південні корейці**, нарікаючи, що ЗДА забирають з Південної Кореї свої дивізії, заявляють, що китайські комуністи тримають у Північній Кореї 1,000,000 вояків, крім пів мільйона північних корейців. Південних корейців є тільки 20 дивізій, себто 500,000 вояків з допоміжними частинами.

● **Китайські комуністи** показували англійським соціялістичним парляментаристам одну з в'язниць у Пейпінґу, але нікому не дали з в'язнями говорити. Директор в'язниці оповідав про чудесні умовини, в яких живуть в'язні в комуно-китайській в'язниці, але мусів визнати, що дві третини в'язнів сидить за „контрреволюційну діяльність".

● **Мелінда МекЛін**, дружина англійського дипломата, що в таємничих обставинах безслідно зник враз із другим дипломатом три роки тому, написала до своєї родини, що вона здорова і живе з дітьми щасливо за залізною завісою. На листі нема ні дати, ані місцевости, де він писаний, а поштова марка на ньому англійська.

● **Видобуто затоплений** під час останньої війни біля берегів Шотляндії французький нищильник.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОБРА ДУМКА

Теперішній президент З'єдинених Держав, Двайт Д. Айзенгавер, бувши ще головою Колумбійського університету, створив у 1950 р. сьогодні вже широковідому й загальнореспектовану „Американську Асамблею" з дуже широким, але й конкретним завданням: радою і порадою служити своїй країні і своїй нації. В т. зв. Домі Ардена, палаці колишнього „залізничого короля" Гарримена, подарованім Колумбійському університетові його нащадком і відомим сьогодні демократичним політиком та державним мужем Аварелем Гарримeном, збирається час від часу коло 200 провідних умів Америки, переважно старших і заслужених науковців та державних мужів, і впродовж одного тижня обговорюють поодинокі актуальні проблеми з різних ділянок внутрішнього й закордонного життя, оформлюючи опісля обговорені справи в окремі резолюції та рекомендації, що їх пересилають до Білого Дому. Радять вони в згаданім палаці, що стоїть за кількадесят миль від Ню Йорку, далеко від великоміського гамору, в обставинах майже замкнених монастирських реколекцій. З дотеперішніх учасників цієї Асамблеї вже кількадесят осіб покликано на відповідальні державні становища, а деякі резолюції Асамблеї стали підставою для офіціяльної політики уряду. Ширші інформації на цю тему були друковані в „Свободі" приблизно рік тому, з рівночасною рекомендацією і нам, американським українцям, взяти собі приклад з цієї Асамблеї.

Ця думка виникла знову під час перебування, зустрічі та розмов деяких видатніших наших громадян на „Союзівці". Ця вакаційно - відпочинкова оселя УНСоюзу ідеально надавалася б для таких цілей в посезоновому часі. Уявімо собі, що який десяток-два старших і заслужених наших громадян, які мають за собою відповідний громадський стаж та відповідну практику, яких не можна б посудити в будь-яких партійних чи інших пересудах і упередженнях, зійшлися разом на якийсь довший „вік-енд" — кінець тижня і впродовж двох-трьох днів, у відповідній атмосфері, поговорили собі та порадились у найважливіших та найактуальніших наших проблемах і опісля оформили свої думки у відповідні резолюції, які не були б жадним зобов'язуючим документом, а тільки такою радою-порадою та висловом авторитетної опінії.

Правда, ми маємо ширший і вужчий Український Конґресовий Комітет і його Політичну Раду, маємо низку центральних організацій та їх проводи, але це не є те, чим могла б бути така наша своєрідна — скажімо — Рада Старших, чи як би ми її не назвали. УКК і всі наші центральні організації зв'язані певними вужчими інтересами та низкою злободенних справ і суперечностей, під кутом яких вони зобов'язані виносити свої рішення, бо такі рішення мають зобов'язуючу силу. В їх випадках тактичні проблеми часто притемнюють принципи. Теж їхній персональний склад не завжди і не в усіх випадках дозволяє на ухвали, які були б безсумнівні щодо їх вартости. Відповідну ролю грають там і всілякі „задні пляни" та організаційні чи групові тенденції.

Звичайно, всіх тих труднощів не пощастило б виключити і в такій евентуальній нашій „Раді" чи „Асамблеї", були б величезні труднощі особистого складу, але нікого не зобов'язуючий характер та поради такої асамблеї полегшували б цю справу. Правда, ми належимо до такої раси, яка не любить авторитетів і не дуже перебирає в засобах, щоб їх нищити й валити, головно в останніх часах, бо в нашій традиції, княжій, козацькій і навіть дещо новішій були направду одушевляючі приклади такого сеньйорату, якщо він сам до своїх завдань доростав.

Здаючи собі справу з усіх зв'язаних з цим труднощів і перешкод, не пишемо цього у формі конкретних пропозицій. Хочемо тільки звернути увагу на таку, в нашому розумінні, корисну думку, яку можна розвивати та конкретизувати при всіляких нагодах. Наша бо спільнота, як і весь світ, має тепер багато проблем, розв'язка яких, хоч би тільки теоретична, вимагає направду великих умів та великих сердець, великого досвіду та великого авторитету. Нам треба скріплювати ті організації і ті авторитети, що їх маємо, і в тій цілі, а не для їх підривання чи зменшення думати ще про евентуальні нові. Досвід, розважливість і поради старших, з одного боку, а активність, енергія та сила і сміливість молодих завжди будуть найбільшою ґарантією успіху і проґресу.

ОСОБИСТЕ, ЧИ ДЕРЖАВНЕ

Коли 8 березня ц. р. скінчилася третя сесія Української Національної Ради, загальна українська публічна опінія прийняла це з правдивим вдоволенням та з признанням позитивного характеру, її ходу й висліду.

Від того часу минули чотири місяці. Щоб відразу ясно ставити справу, треба з жалем ствердити: українське громадянство по обох боках океану надалі стурбоване такими подіями на терені УНРади, які змушують сумніватися, чи започатковане на її третій сесії добре діло дійсно продовжується з успіхом. Можна б терпеливо придивлятися далі відносинам на еміґрації, з вірою, що вони скоріше чи пізніше „якось" направляться і що переможе здоровий глузд, якби не те, що міжнародна ситуація натискає на приспішення цього процесу. Нема часу на забаву, яка дорого коштує українській справі, і тому всі ті, що бачать диспропорцію між вимогами часу і деякими явищами в еміґраційному Державному Центрі, особливо американські українці, просто в ім'я чистоти своєї совісти мусять казати неприємні їм самим і їхнім землякам слова.

На третій сесії поладнано тодішню затяжну персональну кризу остільки, що обрано нового президента й голову Української Національної Ради та покликано новий Виконний Орган. Але від самого початку у цій новій будові була неприємна щілина: одна із політичних груп, що від заснування була складовою частиною Української Національної Ради й одним із ініціяторів тієї консолідаційної акції — не ввійшла до Виконного Органу. Перебування її представника на становищі голови УНРади давало запоруку, що та щілина буде закрита. Цього самого, видно, сподівалися й самі керівники ОУН — мова йде саме про цю групу, — бо її тон був стриманий і в її пресі не було тих гострих атак ,що траплялись раніше. І добре сталося, бо ось українська громадськість з вдоволенням дізналась, що чільний діяч цієї політичної групи, відомий між іншим і в ЗДА з своїх успішних відвідин цього терену, перейняв ресорт закордонних справ у Виконному Органі УНРади, до якого має найкращі кваліфікації. Але це — ненормальне явище, що треба було аж другої такої щілини, щоб виповнити першу: з Виконного Органу виступила інша політична група, цим разом УНДС (Український Національно - Державний Союз). І з черги ця група, яка раніше брала активну участь в палкій обороні Державного Центру проти всіх його не тільки, так би мовити, „принципових" противників, але й критиків внутрішніх відносин та політики, — тепер з черги перейшла на позиції цих критиків, виписуючи в своїх заявах і партійному виданні на адресу інших груп УНРади гострі, неприємні і — що найважніше — дуже непереконливі закиди.

Українська громадськість стурбована цими подіями тому, що логічно насувається питання: як Українська Національна Рада і її Виконний Орган зможуть переводити успішно найважливіше своє завдання у внутрішньоукраїнському секторі — консолідацію всіх здорових сил, — коли навіть тих кілька політичних груп, які складають еміґраційний Державний Центр, не всилі льояльно, мирно й ділово співпрацювати? І як вони зможуть переводити успішно найважливіше завдання в закордонному секторі — оборону української справи перед світом — коли раз-у-раз то одна, то друга група виступає проти того власного Центру з закидами, які або пахнуть вічевим тоном, або — так і видко — штучно сфабриковані ,аби тільки мати арґументи для полеміки?! Прочитавши, напр., уважно заяви і контрзаяви у справі цієї останньої і все ще актуальної кризи в Державному Центрі, читач, який хоче думати трохи ширшими категоріями, мусить прийти до висновку: 1. між „сецесіоністами" і тими, що залишились у Виконному Органі чи до нього наново вступили ,нема найменших принципових розбіжностей, не тільки щодо основних точок української політичної проблематики, але й щодо актуальної політичної тактики; 2. коли УНДС згуртував на еміґрації, де він постав, найбільше активних одиниць з-поміж так званої першої еміґрації, себто еміґрантів з 1920 року, безпосередньо після окупації Української Народної Республіки російськими большевиками, то вихід цього активу з Виконного Органу, активу, що сам себе залюбки називав головним носієм закордонного Державного Центру УНР, мусить вражати, як дивний парадокс; і 3. коли окемі діячі і цілі групи не різняться якимись поглядами поважної і засадничої натури, а проте не всилі льояльно й розумно співпрацювати для спільної справи і доводять аж до таких дивоглядів, як остання „криза", то єдиною причиною цього є хіба мотиви чисто персональні, а не ідеолоґічні, не політичні.

І в тому найбільше лихо. У міркуваннях про відносини серед української еміґрації і зокрема в тому її найчисленнішому і центральному таборі, що відомий як табір УНРади, згадувалось вже не раз, що головний предмет кризи й оздоровлення це — атмосфера. Річ не в тому, хто який займає офіційний пост з титулом чи без титулу, а в тому, як чільні й відповідальні діячі еміґрації ставляться до своїх завдань керівників і як, відповідно до того, стараються розв'язувати проблеми. Основна річ у тому, що всі діячі зорганізованої української еміґрації мусять мати до всіх справ підхід державницький, підхід української національно-державної рації, а не підхід партійницький, а ще менше підхід — своїх власних, особистих амбіцій, свого особистого темпераменту і своїх особистих аспірацій. Якщо у справах політики особисті моменти починають грати таку ролю, що впливають на становище цілих політичних груп, доводять до розколів, сварок і сецесій, скеровують енерґію, потрібну для політичної акції, у бік взаємної внутрішньої полеміки ,інтриґ і роз'ятрювання чи лагодження спорів, то витворюється власне така атмосфера, яка є ворогом всякої конструктивної праці.

Під цим кутом і писані критичні завваги про нездорові явища. Коли такі „кризи", як ця остання з виступом із Виконного Органу партії УНДС, породжують вістки про закулісові махінації ніби над творенням ще одного „центру", то, очевидно, публічна опінія хвилюється.

В АФРИЦІ БЕЗ ЗМІН

Після першої світової війни, появився знаний твір під наголовком „На Заході без змін", в якому змальовано страхіття війни в тому часі, коли командування німецьких військ подавало у своїх воєнних звідомленнях: „На Заході без змін". Це саме можна сьогодні сказати і про Африку, а докладніше про Тунісію і Марокко. Тому цікавий звіт кореспондентки Ґізелі Бонн, яку вислав до Тунісії німецький щоденник „Мюнхенер Меркур", і то вже після блискавичних відвідин Мендес - Франса в цій країні. Згадана кореспондентка пише:

„Навіть ночі нестерпні. Спека — спека — спека. На небі висить червоний півмісяць. Голос муедзина, що скликує вірних до молитви, губиться в цьому розпеченому кітлі і в стрілах, які несподівано гримлять в сонному місті. Крики жінок, сирени поліційних авт і за кілька хвилин знає вже ціле місто — якісь люди відкрили стрілянину з переїжджаючого авта по кав'ярні і вбили п'ятьох арабів. Вчора вбито чотирьох французів. Атмосфера арабського терору та французького протитерору, навіть після проголошення Мендес - Франсом запляновано́ї автономії для Тунісії, не прочистилася ні на йоту.

Могутня хвиля африканського визвольного руху, зверненого проти европейців-колонізаторів, пройшла в останніх місяцях з серця Африки, з Кенії, країни Мав-Мав, аж під браму Европи, до північної Африки. Останні дні переповнені демонстраціями, вибухами бомб, пострілами револьверів, арештуваннями та присудами смерти, пожежами. І коли в Марокко цей спротив виявляється покищо в поодиноких актах, то в Тунісії, яка більше як 70 років перебуває під французьким колоніяльним пануванням, він добре і вміло зорганізований. Не бандити кидають бомби ,палять французькі фарми ,вбивають прихильних французам політиків, але туніські повстанці. Вони носять жовтаво - брунатні однострої, на яких виписано „Armée Libération". Військовий вишкіл переходять вони в Лібії та Триполітанії. Ніч мати, а степ батько, і там, а також в горах знаходять ці повстанці своє пристановище. Їх вождь — Сассі Ляссу, який тримає всю південну Африку та Францію в напруженні. Недавно його повстанчі відділи підійшли аж під місто Візерту, де звели реґулярний бій з французькими військами. Головна кватира Сассі Ляссу знаходиться на півдні, недалеко міста Кайруан, яке нарід вважає за святе, за Мекку Тунісії. Щоб дістатися в ці околиці, треба окремого дозволу, а французи відраджують туди їхати без військового конвою. І щойно там на півдні відчувається силу та завзяття цього визвольного руху.

Я беру в руки телефонну слухавку і чую голос Ахмеда, мого туніського приятеля, видавця націоналістичного часопису. — Ні, — каже він — для тебе нема ніякої небезпеки їхати на південь, бо ти німкеня. А до того ж дам я тобі шильд з арабським написом: „Sahafia Almania" (німецька письменниця). А тому хто не вміє читати, прямо кричи: Alemani, і побачиш, що це — чарівне слово, яке відкриває всі замки до наших серць.

Раннім ранком вибираюся в дорогу. Яких 100 кілометрів їде все гладко. Але опісля, коли степ і пустеля доходять аж до самого шляху, вискакує з кущів двоє чоловіків і затримують моє авто. Голови в білих завоях, обличчя теж закриті — тільки блищать чорні очі. Чи вміють вони читати чи ні, але я на всілякий випадок „представляюсь": Alemani, і вказую на мій шильд з написом. Saida, Saida (мир з тобою) — відповідають вони в один голос.

В тіні кактусових дерев, серед череди овець, частують мене чабани - повстанці чаєм. А коли дорогою проїжджають французькі панцерні та транспортові авта, один чабан вибігає на дорогу і здоровить приязно з усміхом вояків, при чому підносить руку вгору. Щойно пізніше зрозуміла я значення цього поздоровлення.

Ще довго звучать слова чабанів, якими вони мене прощали: „Мир з тобою, Боже милосердя та благословення". Довкруги безкраї степи - пустелі. Лише зрідка виринають оливкові сади та лани збіжжя. Його жнуть жінки - бедуїнки, під охороною панцерних авт та кулеметів. Бо повстанці палять збіжжя на полях та вже зібране на фармах. А ввечері доїжджаю я до святого міста Кайруан. Здалеку видніють білосніжні вежі-копули святинь, в яких спочивають тлінні останки мусульманських святих. Я вже в місті і сиджу в кав'ярні, що її власником є тунісієць. Обстановка чисто арабського характеру. Барвисті килими, мистецькі різьби, коштовні тканини та вишивки прикрашують залі.

Ледве минуло чверть години, як до мого столика присілося двоє молодих арабів, одягнених по-европейськи. Коли вони представлялися, то я зрозуміла тільки одне слово: „Мохаммед". Вони з мого погляду зрозуміли мої думки і, сміючися сказали: „Ми всі називаємося мохаммеди: Мохаммед — 1, Мохаммед — 2, Мохаммед — 3 і т. д. А це від часу, як почався бій за нашу самостійність".

— Вас спрямував сюди Ахмед, — питається мене Мохаммед — 1. — Він телефонував ,що ви хочете поінформуватися про ситуацію в південній Тунісії.

— Не думайте, — починає розмову другий, — що наша ґенерація прийшла на світ для того, щоб вбивати, палити, руйнувати. Навпаки. Ми покінчили закордонні університети, маємо своїх науковців, техніків, мистців, щоб могти розбудувати нашу країну в мирі і спокою. Ми не бажаємо ніяких колонізаторів і визискувачів. Чи є в цьому щось зле, і чи не можна це осягнути мирним шляхом?

— Я думаю, — продовжував один з-поміж Мохаммедів, — що воно є запізно, навіть коли Мендес - Франс запропонував створення чисто туніського уряду. Бо що значить чисто туніський уряд, коли закордонна політика і оборона залишаються в руках Франції.

Боротьба за нашу повну незалежність буде йти далі.

— Ви повинні забрати з собою на вашу батьківщину один образ, — додає Мохаммед — Образ спротиву, якого ви ніколи не забудете.

В Африці без змін . . .

Нестор

Б. Гошовський

МИСТЕЦТВО — ДІТЯМ!

У зв'язку з недалекою появою журналу для українських дітей „Веселка" (перше число вийде 15-го вересня ц. р.), при якому повинні згуртуватися всі наявні дитячі письменники а також і ті письменники, які досі для дітей не писали, стаття Б. Гошовського має зокремa актуальне значення. Ця стаття появилася в одноднівці „Назустріч", що вийшла з нагоди першого з'їзду українських мистців Америки й Канади в Торонто в днях 3-5 липня ц. р. і звідси її передруковуємо.

Мистецтво і діти. Яка цікава тема для окремої й багатої студії. А втім, на цю тему написано дуже й дуже багато. Тільки, на жаль, не в нас.

У нас мистці, особливо мистці слова, всупереч добрим прикладам найвидатніших постатей нашої літератури ,не виявляють свого зацікавлення дітьми. Писати про дітей — так, про них у нас і тепер пишуть, і пишуть талановито ,але писати для дітей — це вже наче дисгонор ,наче негідне діло для „великих" письменників.

І дарма, що власне для дітей писав, напр., великий Редіярд Кіплінґ і власне ці його „дитячі" твори, перекладені на всі культурні мови і відомі в усьому світі. А наша Марко Вовчок добула місце й славу далеко поза Україною, власне своєю повістю для дітей — своєю „Марусею", що її ще й сьогодні видають у Франції невідомо вже яким зчерги накладом. Її ж „Сестричка Мелася" появилася навіть під час останньої світової війни хорватською й німецькою мовами (з малюнками Я. Гніздовського, які зчерги прикрасили і українське видання). Велетень духа, Іван Франко ,не тільки у своїм „Мойсеї" бачить у дітях переємників „святого огню, що горів на Хориві", а в їхніх грах майбутніх будівничих „башт і брам" міст у власній прийдешній державі — він своїм творчим трудом сам формує духовість української дитини, ведучи її шляхом мистецтва рідного слова від „Ріпки" і казок „Коли ще звірі говорили", через „Малого Мирона" і „Захара Беркута" до „Івана Вишенського", „Каменярів" і „Мойсея". Леся Українка пише для „Молодої України" і збирається - мріє взяти в свої руки редаґування дитячого „Дзвінка". Михайло Коцюбинський лишає дітям у своїй спадщині прекрасну „Харитю", Гнат Хоткевич співробітничає в „Дзвінку" та видає казки й оповідання для дітей. Катря Гриневичева кілька разів редаґує „Дзвінок", пише історичні оповідання й леґенди, бо вона знає, що „дитячий письменник — післанництво, Богом дане, а писати для дітей — священна служба, що до неї треба вдягати ризи на себе" (із її доповіді на 1-ому з'їзді ОПДЛ).

Отак плеяда найвидатніших наших письменників з часу перед першою світовою війною створила наче б „золоту добу" нашої дитячої літератури і ледве чи можна зважитися твердити, що ця доба вже перевершена творами дітей наших сучасних письменників. Таке твердження й неможливе, бо сучасні наші письменники, особливо прозаїки, залишили взагалі ділянку дитячої літератури на призволяще. Тільки кілька поетів вряди-годи присвячують припадкову увагу українській дитині.

Де причина? Чи творчість для дітей — зниження творчого льоту? А чи може власне несила стaнути на висоті цього Богом даного післанництва ,яке невідмовне при творчости для дитини? Може й несила до священодійства, без якого немає справньої творчости і повної глибини почуття та мистецтва висказу. А творчість без глибини почуття і мистецтва висказу не торкне душі дитини.

Дитина і її душа — це первісність, і разом з нею незаймана чистота. Тут немає місця на всякі мистецькі чи інші софізмати — тут місце тільки на повністю чисте мистецтво. Хай, що це простота, але власне тому так важко сучасному письменникові, взагалі кожному мистцеві творити для дітей, — мистецька простота не дається легко. Для цього треба не тільки звільнити себе із обвантажень може і шляхетних у своїх інтенціях, але тим не менше рафінованих „модернізмів" нашої доби, — для цього треба передусім непересічного таланту і разом з цим особливого звучання-настроєння душі творця. Треба одночасно бути завершеним мистцем, а світосприйманням — дитиною.

Це своєрідна синтеза — перша передумова. Перша, — значить і не єдина. Дитячий письменник це одночасно найвища відповідальність за слово — за його мистецтво і за його ідеї. Тут повністю потверджується теза, що письменник це не тільки мистець слова, а великий учитель — він вибранець Божий, сівач Добра, Краси, Правди.

І хай, що теза ця в сучасну добу не завжди і не всюди і не для всіх сприємлива, але вона — незрушимий закон при творчості для дітей.

Українська дитина жде на творче слово сучасного українського письменника. І вона його мусить дістати, бо вона — майбутнє нації і одночасно — майбутнє мистецтва.

Мистецтво дітям — це пекуча справа не самих батьків і педагогів. Це велика дія, що без неї не уявити майбутнього нашої спільноти, а разом з цим нашого мистецтва і духа нашої нації.

І. Коваль

РЕНЕ

(3)

Пройшовши вулицю, вона поставила валізку на хідник і промовила:

— Я вперше в цьому місті. Десь тут на котрійсь із цих вуличок, живе моя тітка, яка працює в УНРРА. Вона вже три роки в цій місцевості. Я не могла повідомити її про свій приїзд, бо її адреса була в валізі, яку мені вкрали. Я щойно завтра зможу відшукати її в уряді УНРРА, але не знаю, чи мені вдасться приміститися десь у готелі на одну ніч. Якщо ви не дуже змучені подорожжю, чи могли б допомогти мені знайти відповідний готель?..

Юрій був здивований. Хвилину мовчав, а потім промовив:

— Хоч я думав про те, чи не спитати б вас, як ви підготовили свій приїзд в це місто, де в часі літнього сезону всі кутки заповнені туристами, а готелі замовлені принайменше на один місяць вперед, одначе я не припускав, що ви аж так зарискували, прибувши сюди вночі. Ви справді дуже легко знайдете свою тету, якщо вона кудись не виїхала, але нічліг для вас може бути першою невдачею. У мене зовсім легенька валізка і я піду з вами прямо до готелю ,щоб перед тим, поки вспіють прибути туристи замовити мешкання. Моя знайома секретарка готелю зможе щось допомогти . . .

Поспішною ходою подались в бічну вулицю, а за хвилину зупинились перед готелем, який зовсім не відрізнявся від звичайних домів. Біля дверей товпилися туристи, а з їхніх облич можна було вичитати: „Все зайнято!"

Юрій перепросив Рене і увійшов до кімнати. Рене дивилася на урядовця, який, сидячи за бюрком, час-від-часу розводив безрадно руками, що було відповіддю на запити. Юрій запитав щось у службовця ,він заперечливо похитав головою. Коли Юрій вийшов, Рене лише підтвердила.

— Нема вільного!

— Я цього сподівався!

— Чи ви бажаєте переконатися в інших готелях в тому самому? Зрештою, може якраз ви будете мати щастя . . .

— Ні, я вірю вам і зовсім було б зайвим мучити себе.

—Чи ви маєте якийсь плян, панно Рене.

— Ні, зовсім! . .

— Тоді ходіть зі мною!

Вона чемно, як заблукане дитя, вхопивши його за руку, пішла побіч вузенькими і крутими завулками.

—Куди ми йдемо, пане Юрію?

— До моєї хати.

— У вас вільна кімната?

— Я відступлю вам свою кімнату ,а сам заночую у свого друга.

— Ні, я не можу цього від вас прийняти.

— Ви мене не виганяєте, лише приймаєте мою позицію!

—Ні, Юрію! Я дуже вам вдячна ,що ви готові посвятити мені аж так багато труду, одначе я не можу надуживати вашої доброти!

— Чи ви цього не зробили б, коли б я прибув у ваше містечко й опинився в подібному положенні ?

— Це міг би бути виїмок, але таких випадків дуже мало ,тим більше, що ви не у свойому мешканні і вчинок цей є подвійним до мого, який я могла б зробити для вас, будучи в незрівняно кращих умовинах і спроможностях допомогти вам.

— Я не можу бути до вас менше чемним, як до першої-ліпшої особи, яку я безперечно прийняв би ,коли б опинилася в подібному стані. Зрештою ,може труднощі зменшаться ,коли ми розбудимо господиню дому.

Вони увійшли в маленьку загороду, вузьким хідником зблизилися до ґанку. Юрій відчинив двері й попросив Рене. Вузенькими сходами вони піднялися нагору й увійшли в затишну кімнату. На столі валялись розкидані в безладді ноти, а на шафі лежав футерал зі скрипкою.

— Ви музика?

— Студент музики!

— Я дуже люблю музику. Сама трішки граю на фортепіяні, але про це ще поговоримо ,правда?

— Якщо хочете вмитися, ось тут, прошу!

Вона розкрила валізу й, вибравши наруччя речей,. подалась до вмивальні. Юрій чув себе змученим і на хвилину розпростерся на ліжку. Він знав, що може втратити довір'я в господині - німки назавжди, але рішився запитати про мешкання для знайомої. Тоді у двері хтось застукав. Юрій підвівся й попросив. В дверях з'явилася заспана господиня.

— Пробачте, що турбую вас, але я знаю, що ви голодні і приготовила для вас каву. За п'ять хвилин буде готова . . .

— Дякую, — зніяковіло пробурмотів Юрій.

— Ви забули світло в умивальні, — промовила господиня і вийшла. Вернувшись, вона дещо здивовано спитала: „Там хтось є, мабуть, ваш друг?"

— Ні, це жінка!

— Жінка?

— Так, знайома з дороги, туристка.

Розказавши їй пригоду в дорозі з валізкою, він закінчив:

— Чи ви не знайшли б місце на одну ніч?

Господиня надумувалась, але з її очей можна було пізнати, що в неї плян вже був готовий.

— Я збуджу Лілі.

Потягнувши шлапцями, вийшла.

Юрій згортав розкинуті речі, коли увійшла Рене. Він перепросив її і пішов умитися. Рене за цей час вспіла ще раз поправити шмінку й причепурити волосся. Коли Юрій увійшов, вона оглянулася й запитала:

— Тут хтось говорив з вами?

— Господиня.

— Вона напевно буде гніватись на вас.

— Ні, вона в доброму настрої, навіть знайдеться місце для вас . . .

Рене миттю стала перед Юрієм. Він бачив, як в неї світили очі радістю. Вона хотіла виявити свою радість так, як цього навчилась в родинному вогнищі: обняти сильно й поцілувати кілька разів . . . Але тепер вона була в іншому положенні, замість матері перед нею стояв незнайомий мужчина. Цього тепер не вільно було зробити, а на інший жест вона не могла спромогтися, просто не вміла. Але за те вона вперто вміла дивитися в очі. Коли він мужчина, він повинен відчитати її думки. Юрій не любив пестощів. Життя зробило його понурим. Але тепер, вдивляючись в її таємничі очі, відчув якусь зміну. Чейже він бачив так багато очей, але всі вони не ті, що зараз вдивляються так вперто, розтоплюють його, як весняне сонце кригу. Рене закинула зручно кучерями, відійшла і сіла в крісло. Весь час мовчала й слідила його рухи. А коли їх очі зустрілися ,вона витримувала погляд довше. В цім погляді віддзеркалювалася вся її юна істота. І те, що було закрите серпанком таємниці в її душі, зраджувалося в очах. Але вона цього не соромилась. Це не був жадний злочин, це була нагорода людині з окресленим характером, сильною волею, яка їй імпонувала. Ні, це був інший, зовсім не такий як інші мужчини. Його важко було відкрити одним поглядом. На це треба було б витратити багато часу. А може й ніколи не вдасться їй відкрити цього погляду, що так несподівано ловить її рухи.

Василь Бачинський

З ПРИВОДУ ГАМБУРЗЬКОЇ ПОДІЇ 1717 Р.

(1)

Багато років проминуло від Полтавської кампанії, багато за той час змінилося в світі, а проте нічого не змінилося в методах московської влади, якщо йде про винищування невигідних їй українців. Згадати тільки ганебне вбивство отамана Петлюри, полк. Коновальця, тисячів українців, Старицької - Черняхівської, трагічну долю творця нового українського театру, Леся Курбаса, владик і духовенства Української Автокефальної Церкви, а в останньому часі долю українського католицького митрополита И. Сліпого та всіх єпископів. Але й це все — лише мала жменька з тієї безконечної черги кривавих жертв кремлівської сатрапії, про які, — на жаль, культурний світ навіть не згадує. А не згадує не тільки з нашої вини. Неручно згадувати, якщо немає для цього коньюнктури — якщо доводиться з Москвою ради радити, суди судити, потураючи безправ'ю та гидоті. Світ потонув в темряві новітнього середньовіччя, утратив до решти почуття правди; йому до неї байдуже, він хоче торгувати...

Та колись було інакше. За часів мазепинської еміграції, 232 роки тому, трагічна подія з полковником Андрієм Войнаровським у Гамбурзі затривожила була цілу Европу. Тоді посилались заяви, ноти дипломатів, протести й погрози в обороні жертви царських опричників; тоді заговорила вся европейська преса, ударили на сполох всі дипломати великих держав. Бо ж як то: у чужій державі, на чужій території, схопити вільну людину, сестрінка гетьмана Мазепи, Андрія, Войнаровського? Це ж нечуване!...

Коли саме народився Андрій Войнаровський, жертва царського насильства, невідомо, але мабуть коло 1680 року, бо під час полтавської катастрофи йому було 35 або 36 років. Гетьман Мазепа, який високо цінив науки, вислав був свого сестрінка на студії в Німеччину, до Дрездену. Це місто славилося тоді в Европі, як другий Версаль. На дворі саксонського електора, Фридриха-Августа, гуртувалися світила науки й мистецтва. На окремих вечорах, улаштованих електором, відбувалися голосні в тодішньому культурному світі диспути філософів і науковців та пописи славних мистців. На цих вечорах бував і Войнаровський, молода, всіми люблена людина. Він мав багато приятелів на саксонському дворі. На це вплинули не тільки його зовнішня краса, м'якість і ґалантність у поведінці, але і його щирість та доброта.

Князя Войнаровського, як називали його на саксонському дворі з огляду на його близьке спорідfestнення з володарем України, всі любили за те, що він стояв осторонь двірських достойників, їхніх прихильників та адораторів. Він був далекий від двірської буденщини. Як справжній европеєць, з великим дипломатичним хистом і знанням чужих мов, Войнаровський гідно репрезентував Україну.

З'явився Войнаровський у Дрездені 1700 року. Тоді на одному двірському бенкеті він пізнав графиню Аврору Кенігсмарк, жінку незвичайної краси та інтелекту, якою цікавився весь тодішній політичний світ і яка, ставши сувереном серця саксонського електора, очолювала не тільки блискучий двір, але й провід його політики. Між графинею Кенігсмарк і Войнаровським зав'язалася щира дружба, при чому ця жінка мала на нього чималий вплив. Як виходило б з різних документарних тогочасних даних, саме ця дружба й спричинила трагедію гетьманського сестрінка. Це сталося з доброї волі приятельки Войнаровського, яка, не розкусивши московської облуди, дала себе обдурити Петрові І. Згадуємо про цю дружбу великого мазепинця, мученика за українську ідею та фатальні наслідки цієї дружби лише тому, що й у нинішніх часах те саме діється у дипломатичному світі. Бо не було б ганебних звірств поза залізною завісою, не було б і тієї завіси, якби Захід не дав себе обманути кремлівським хитрунам, довівши світ до пропасти, з якої ніяк вибрести.

Після студій у Дрездені Войнаровський виїхав на Литву, як гетьманський головний уповноважений при царській кватирі в Городні. В 1707 році з царського доручення Мазепи вислав у допомогу польському коронному гетьманові, Сенявському, козацькі полки, одним з яких командував Войнаровський.

Наші історики вважають Войнаровського прихильником таємних політичних плянів Мазепи. Це потверджує і тодішній англійський посол у Москві, Чарлд Витворт. У реляції з дня 28. XI. 1708 року він пише: „Тут вважають, що головним дорадником та помічником гетьмана Мазепи є його сестрінок, Войнаровський, людина молода, але високо освічена й дуже здібна".

Немає сумніву, що гетьман Мазепа завчасу втаємничив сестрінка у свої секретні пляни. Саме напередодні рішальних днів він доручив був Войнаровськобу дуже делікатну і складну місію. Войнаровський мав вплинути на команданта царських військ, генерала Меншікова, щоб він не розпочинав наступу, аж підійдуть ближче шведи. Ніхто інший, як Войнаровський пригнався до тодішньої гетьманської резиденції в Борзні з вісткою, що Меншіков уже за кілька днів буде в гетьмана. При цьому він розказав про балачки німецьких старшин на царській службі, які запевняли про наміри царя арештувати гетьмана і всю його старшину. Як воно було насправді, документів на те немає, проте виїзд гетьмана ще того самого дня з Борзни до Батурина, а за кілька днів до шведського короля доказували би її правдивість.

Гетьман Мазепа переїхав до шведського табору разом з Войнаровським, який зразу ж став зв'язковим між шведським штабом та командуванням гетьманських військ. Шведський король, Карло XII, відносився до Войнаровського з великою прихильністю, пізнавши в ньому людину високої освіти й дипломатичного хисту. Не менше любив Войнаровського й начальний вождь шведської армії, ген. Левенгавпт. Він цінив гетьманського сестрінка, як знавця воєнного діла, з досвідом та загранічною практикою. Між іншим, Войнаровський визначився в боях під Гадячем та Веприком і про це згадує шведський король в листі до своєї улюбленої сестри Ульріки Елеонори.

У трагічні липневі дні 1709 року Войнаровський був при гетьмані, опісля разом з ним прибув до Бендер і в останній хвилині життя закрив йому на вічний сон очі. Войнаровськей був одним з організаторів величавого церемоніялу, з яким шведська та українська армії ховали славного гетьмана.

Усе гетьманське майно рішенням комісії, призначеної Карлом XII, перейшло до Войнаровського, і з цього приводу сталося було непорозуміння в козацькому таборі, між старшиною. Тому, що Войнаровський не хотів прийняти гетьманської булави, нововибраний гетьман Пилип Орлик, поставив був вимогу, щоб і вся спадщина по Мазепі перейшла на спільне добро козацького війська. Непорозуміння завсіди бувають серед еміграції, але в тому випадку вони ніяк не вплинули на добру славу сестрінка покійного гетьмана, який в дійсности очолював мазепинців і у своїх досвідчених руках держав увесь тягар важкої місії врятування української справи.

(Продовження буде)

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Югославії

УКРАЇНЦІ В ЮГОСЛАВІЇ

На терені Югославії живе, згідно з переписом населення з 1948 р., 37,168 українців, які скупчені в провінції Войводіна та в Боснії і Герцеговині. Українці беруть участь в суспільно-громадському і політичному житті. Три українці є послами до народної асамблеї Войводіни, два до провінційного парляменту, а один до федеральної асамблеї. Тридцять чотири українці входять до обласних і муніципальних народних рад. У Югославії є 9 шкіл з українською мовою навчання. У них навчається 1,737 учнів, а вчить 48 учителів. У роках 1950-52 видано сім научних підручників, накладом 7,800 примірників. В усіх українських скупченнях зорганізовано читальні, драматичні гуртки, бібліотеки й хори. У Боснії існують культурно-освітні товариства „Просвіта". Для координації діяльности всіх товариств зорганізовано було в 1951 р. в Баня Люка Союз Українських Культурних Товариств.

В Англії

ШАХОВИЙ КЛЮБ У ЛЕСТЕРІ

У травні 1953 року з ініціятиви українських шахістів пп. Старосольського, Гожка, Ланчака та інших у Лестері, створився при СУВ-і Український Шаховий Клюб. Він зареєструвався в англійській шаховій лізі Лестеру і округи.

Участь членів клюбу, кількість яких перевищує 20 осіб, у шахових змаганнях ліґи в сезоні 1953/54 рр. довела, що вони є поважними конкурентами англійським шахістам. Шахова ліґа Лестерської округи поділена на 4 групи, т. зв. „Дивізії", з яких українці находяться в трьох і в 1954 році здобули перше місце в третій групі та другі місця в другій та четвертій групі.

Спочатку українським змагунам було важко звикнути до вимог, що їх ставить англійська шахова ліґа. Але поступово українці звикали до англійських вимог, почали грати з більшим завзяттям і здобували успіхи. Так українці третьої групи, що на перших змаганнях програли, впродовж сезону розігруючи одно, а ремісуючи два, зайняли перше місце в третій групі Лестерської шахової округи.

На закінчення шахового сезону український шаховий клюб зорганізував 10 липня ц. р. товариський матч зі збірною дев'ятьох англійських клюбів Лестерської округи.

Гра провадилась на 20 шахівницях. Матч закінчився внічию. Такий вислід голова клюбу. П. Гошко вважає для українців за позитивний з огляду на те, що проти них виступала майже ціла шахова репрезентація Лестерської округи.

Кращими українськими змагунами є Г. Гринішак, П. Гуль, С. Грияів та інші.

В Бразилії

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА В РІО ДЕ ЖАНЕЙРО

В місяці червні відбулась в столиці Бразилії Ріо де Жанейро, на філософічнім Факультеті Ста Урзуля виставка українського мистецтва. Д-р Віра Селянинська, що викладає в тому університеті, була ініціяторкою тієї виставки і пише про неї так:

Виставка заповнила одну велику залю. Були виставлені вишивки, килими, писанки, деревbooрізьби, ікони, мистецькі книжки (малярство, різьба, кераміка, архітектура, музика — передовсім народні пісні, коляди і т. д.), ноша й звичаї в картинах; історія, дитяча література молоді мали свої окремі секції. На виставу прийшло коло 500 людей, але на Ріо це добре, бо Інститут Ста Урзуля віддалений від центру, й тому хто прийшов, той вже справді цікавився справою й мав деяку інтелектуальну базу: професори, священство, представники моnaших чинів, критики, студенти. Згадки й критики про виставку появилися в шістьох бразилійських газетах.

На обидвох рефератах д-рки Селянської (з висвітленням картин і авдицією платівок) було коло 150 людей. По рефераті 10-літня Люда Мазай танцювала в полтавськиім строю „гопачка". На рефераті про Марійський культ в Україні був присутній Монсеньйор Феррофіно, представник ватиканського посольства. Годиться згадати, що між учасниками вистави був теж Дон Геллер Камара, єпископ Ріо де Жанейро, а також директор УНЕСКО на південну Америку, п. Зільберер з дружиною.

ІНІЦІЯТИВНИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

Від довшого часу серед Катехиток Пресв. Серця Ісусового зродилася думка все наше жіноцтво в Бразилії зорганізувати, об'єднати та зактивізувати свої сили. У день нашої великої княгині Ольги з'їхалися жінки до Понта Гросси, де в приміщенні Інституту Катехиток відбувся з'їзд. Це представниці жінок із різних місцевостей Парани з'їхалися, щоб обговорити справу створення католицької організації українського жіноцтва в Бразилії.

Ініціяторка цього з'їзду п-на Надія Шульман відкрила з'їзд спільною молитвою та запропонувала на предсідницю п. Марію Посацьку, а на секретарку п. Наталію Лисову.

Пані М. Посацька привітала жінок - представниць Парани. Прибуло 19 жінок. Опісля предсідниця пояснила ціль з'їзду. Схвалено, що створення католицької організації це річ дуже потрібна. Інтереси релігійні та національні мають іти впарі. Передусім треба зорганізувати наших жінок по колоніях. Це організація світська, яка має зайнятися нашими матерями, щоб допомогти їм у вихованні дітей. В тій цілі схвалено скликати жіночий з'їзд. Це буде перший з'їзд жіноцтва світсько-католицького, який відбудеться дня 7 грудня у Прудентополі. Підготовою цього з'їзду займеться вибраний організаційний комітет.

До цього комітету вибрано слідуючих громадянок: голова — п. М. Посацька, заступниця голови — п. Мирослава Головка, секретарка — п-а Надія Шульган, скарбничка — п-а Ольга Варан, член виділу — п. Софія Бардаль.

У Франції

УКРАЇНЦІ БУДУЮТЬ ХРАМ УАПЦ

Будівельний Комітет УАЦП Храму в Парижі після консультації відповідних французьких урядових архітектурних чинників і на домагання своїх жертводавців та членів Комітету — купив на власність землю й будинки в інж. Созонтова, що знаходяться на 5, рю Гасніє-Гі, Париж 20. Таким чином Комітет має місце, де можна збудувати всеукраїнський репрезентативний храм УАПЦ. Забезпечив зібрані гроші від можливого обезцінення їх. Дав можливість українській православній парафії Парижу провадити службу Божу в тимчасовій домовій церкві. Тепер є можливість звернутись до наших архітекторів про вироблення проєкту нашого будучого храму. Комітет має можливість, — коли жертвенність збільшиться, з успіхом вести цю справу, щоб збудувати на купленій вже площі, або на ще кращій, дійсно репрезентативний храм УАПЦ в Парижі.

СВЯТО ВОЖДІВ У САН (ЙОНН)

В неділю, 11. 7. 1954 р., відбулося в Санс (Йонн) свято на пошану С. Петлюри, Є. Коновальця і Т. Чупринки.

Свято відбулося у просторій гарній залі Еколь Ст. Шарль, при вул. ген. Дюбуя, прибраній портретами Вождів, тризубом, українським національним прапором, вишиваними рушниками і живими цвітами.

На програму свята склалися: Вступне слово і реферат про С. Петлюру — п. М. Ступницький, секретар філії ОУРФ; гимн „Не пора"; реферат про Є. Коновальця — п. П. Матичак: доповідь про ген. хор. Т. Чупринку і визвольну боротьбу українського народу — п. Дм. Штикало, делеґат Головної Управи ОУРФ.

ЄВАНГЕЛІЯ ДОЧКИ ЯРОСЛАВА МУДРОГО НА ВИСТАВІ В ПАРИЖІ

Недавно відкрито в Національній Бібліотеці в Парижі виставку дуже цінних рукописів та рисунків, — всього разом 340 експонатів, — які свідчать про буйний розвиток християнської культури від самих початків християнства аж до нині. Спеціяльну увагу українських відвідувачів виставки звертає на себе Євангелія, що її привезла до Реймсу, тодішньої столиці Франції, княжна Анна, дочка Ярослава Мудрого, яка після одруження з королем Анрі Першим стала королевою Франції. Ця євангелія є копією першої євангелії старослов'янською мовою і походить із восьмого сторіччя. Євангелія княжни Анни є не лише цінною українською пам'яткою, але і французькою, впродовж століть на цю євангелію присягали французькі королі під час коронації.

РОЗВИТОК ЄЛОВНАЙФ — МІСТА КАНАДІЙСЬКОЇ ПІВНОЧІ

Мешканці Єловнайф, що лежить на далеких канадійських Північно-Західних Територіях, говорять тепер часто про проголошення свого копальняного містечка столицею нової провінції Канади, хоча Єловнайф ще й досі не має ані шляху ані залізниці, що сполучувала б його з іншими канадійськими центрами.

Значна частина достав доходить туди повітряним шляхом, а найбільш прямий зв'язок між цим містечком (три тисячі населення) і Едмонтоном це літаки, що відбувають ту 700-мильову дорогу. Шоса „Мекензі Гайвей" кінчається при Гей Рівер (над південним берегом озера Слейв). Щоправда літом деякі потрібні речі можна доставляти баржами почерез озеро, але все таки головним транспортним засобом для Єловнайф залишається літак.

Заки Північно-Західні Території, або частина з них, стане провінцією Канади, промине ще декілька довгих років, бо там — на просторі 1,350,000 квадр. миль — живе тепер тільки коло 8,000 канадійців европейського походження. В Єловнайф є модерний готель, 40-ліжковий шпиталь, кінотеатр і модерно устаткована школа.

Не обходиться і без суперництва до звання „столиці майбутньої провінції": містечко Форт Смит, що лежить дещо на північ від кордону Альберти, теж ліліє надії стати тією столицею.

„Канадійська Сцена".

Ор. Чорногірський

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ ТАБІР НА ЧУЖИНІ

Ранішня збірка пластунок і пластунів відбувається спільно у хлоп'ячому таборі... Всі стоять на струнко. Старшина має піднесені вгору по пластовому пальці правої руки. З юнацьких грудей несуться звуки бадьорого пластового гимну:

Цвіт України і краса,
Скобів орлиних ми рід.
Ясні, веселі в нас лиця,
Любимо волю і світ...

Звуки гимну відбиваються широким відгомоном від стрімких, гірських скель, а слова пісні несуться дальше:

Пласт наша гордість і мрія,
Для Вітчини це наш труд,
Буйний в нім порив, надія,
В Пласті росте новий люд!...

Під звуки гимну підноситься на щоглу український прапор. Його кольори золотий і голубий, мило відбиваються на тлі чужих, понурих гір...

На стрімкій альпейській стежинці, що проходить попри табір, задержується гурток українських прогульковців, в більшості з місцевого екитальського табору. На голос звуків гимну чоловіки обнажують свої голови. З відкритими головами стоять протягом співання цілого гимну та молитви. В цьому гурті стоїть також донька останнього гетьмана України — Павла...

Під щоглою, перед лавами пластового товариства, стоїть їхня булава. Посередині командант цілого табору. На його грудях, під золотою пластовою лелійкою, видніються стяжки від українських військових відзначень. Праворуч від нього стоїть командантка дівочого підтабору, а ліворуч хлоп'ячого, високий, стрункий юнак, син відомого з часів визвольних змагань українського генерала...

Сонце по небі колує,
Знають і хмари свій шлях,
Вітер невпинно мандрує,
По України степах:

Ми сонця ясного діти,
Вільного вітру брати,
Мали б в безділлі змарніти,
Путі життя не знайти?
Браття, пора нам стануть в ряд,
Стяг пластовий підіймати,
Славу Вкраїні придбать!...

Прапор спиняється на вершку щогли. Його підхоплює легесенький гірський вітрець і він весело лопоче в повітрі...

Із-за височезних гірських шпилів викочується величаво великим колесом золоте сонце. Своїми першими промінями воно цілує прапори, а згодом озолочує обличчя пластунів.

Спів гимну закінчено. Обозний „Дядя" дає наказ: — „Спочинь!" Тепер він скидає свою „пільотку" та засуває її за пояс. Вітрець піддуває його буйну, запущену як в поетів і мистців, чуприну. Він дає новий наказ, а це зразу: — „До", а згодом: — „Молитви!"... Під чуже небо линуть звуки щирої української молитви: —

Боже, вислухай благання,
Нищить недоля наш край,
В єдності успіх змагання,
Боже, нам єдність подай!

В цей мент всі пластуни є свідомі того, що саме брак цієї єдности спричинив уже в минувшині, багато пребагато лиха Українському Народові. Це саме є також частиною причини того, що вони, сини Великого Народу, мусять бездомно блукати тепер, по чужих полях, і під чужими горами, в цей мент, засилати до Всевишнього Творця свої молитви, бо там у їхньому Рідному Краю:.. „люд у кайданах, край у неволі, навіть молитись ворог не дасть!"...

Український пластовий табор розложився під самими шпилями Альп. Небельсгорном і Рубінгорном, що находяться кількатисяч сяжнів понад поземом моря, а над якими стало кружляють могутні орли. В тіні шпилькових дерев, біля гірського джерела, примістився дівочий підтабір, а понижче від нього, в невеличкій заглубині, розташувалися юнаки, поставивши шатра півколом, неначе в готентотському селі. Хлоп'ячий підтабір нагадував командантові подібно збудований колись табір УСС під Завалловом, над Золотою Липою, літом 1915 Р. Б.

Над входовими воротами до табору видніє великими літерами напис „Верховина", що своєю назвою нагадував пластовій братії їхні рідні Карпати, що їх „ранком миленьким, вечором тихенькім сонце украшає", бо воно „сердечно їх любить, до себе голубить, і як мати рідна про них дбає". Цей напис зроблений з віток смереки, несе їх думками в Батьківщину, що її обсів тепер найстрашніший ворог, не тільки України, але й цілого людства, його релігії, культури й цивілізації.

По молитві пластуни розходяться до своїх щоденних занять. Понад самим табором линвова залізничка, що прямує з долини на сам шпиль Небельсгорну, вічно окутаного мрякою, від чого й має свою німецьку назву „мрякoвий шпиль". Назустріч возикам, що підносяться здолини вгору, згори спускаються ті, що їдуть вділ. Подорожні, як звичайно, вигукують весело та вимахують на привіти руками та хустинками. Пластунки та пластуни відповідають їм також веселим гамором і в свою чергу вимахують пластовими хустинами та гуртковими прапорчиками.

Цими возиками передвигаються в повітрі, протягом цілого дня, тисячі прогульковців, членів різних народів, приналежних до різних рас. Між ними багато в одностроях, а головно старшин тих союзних армій, що стоять тепер в цій державі, яка ще так недавно, так самопевно та насильно хотіла запанувати над цілим світом.

Настав вечір. Весело та високо палахкотить пластова ватра... Дивним відблиском освічує вона лиця пластунів,

(Продовження на стор. 4-тій)

ЗАКІНЧЕННЯ ЛІТНІХ КУРСІВ УКРАЇНОЗНАВСТВА В МАНІТОБСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ

В місяці липні й в першій половині серпня ц. р. відбулися п'яті з черги курси української мови і літератури в Літній Школі Манітобського Університету у Вінніпегу, Канада. Курси поділялися на дві групи: вищу під проводом д-ра Яр. Рудницького, й нижчу під проводом д-ра Ю. М. Луцика.

Всіх учасників було 19, в тому 15 для побного академічного кредиту.

В програму курсів входили студії української граматики, правопису, стилістики, історії української літератури, читання українських авторів, з перекладів та інтерпретації цих творів.

Дня 14-го липня відбувся в університетській авдиторії український концерт із виступами хору, танками й сольоспівами.

В цілому цьогорічні курси пройшли з повним успіхом.

Т. Е. Козира

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ ТАБІР НА ЧУЖИНІ

(Закінчення зі стор. 3)

що стоять довкола неї під прапорами — на своїй вечірній збірці... Між українськими своять на струнко й два чужі пластуни. Це сини цієї землі, що прийшли тепер у гості до бездомних скитальців. Несуться звуки гимну карпатських пластунів: —

Гей юнаки, гей пластуни!
Ми — діти сонця й весни,
Ми — діти Матері Природи.

До нас шумить зелений бір,
В ліси, поля, до вільних гір,
На ясні зорі, тихі води...

Тепер у вечірню тишину, несуться звуки цієї бадьорої пісні далеким і могутнім відгомоном і відбиваються багатократно від гірських скель. Пісня ця особливо зворушує самого команданта, бувшого скавмайстра закарпаатських пластунів. Перед його очима неначе виринають пластові табори на Карпатській Україні, розложені серед чарівної природи. Йому неначе привиджуються стрункі маршові колони пластунів в поході вулицями столичного Ужгорода на святі „Просвіти", а дальше в рядах Карпатської Січі, де вони вже зі зброєю в руках, хоробро ставлять опір мадярському насильникові та вірні аж до смерти пластовому приреченню, кладуть свої буйні голови в обороні молодої Української Держави та Волі. А стільки полягло їх на полі слави, того не можна злічити... Спів продовжується. Пластова братія та гості сидять довкола ватри. Вона манить чимось невідомим, але великим та невидимим маґнетом притягає до себе не тільки людей, але також всі живі тварини, від того часу, як запалала перша ватра на цій землі.

З усіх колиб і шатер, що розкидані тут поодиноко по верхах, глядить напевно у сторону української пластової ватри багато цікавих очей, молодих притасних людей, що скрилися тут.

Командант промовляє до пластунів і гостей. Між іншим він каже: —

...Старий грецький міт говорить, що то Прометей перший украв богам з Олімпу вогонь і дав його людині, щоб вона могла запалити свою першу ватру. За це, мовляв, дуже жорстоко покарали його потім боги. Вони прикували його до найвищого шпилю Кавказу, де, як каже наш найбільший поет, його „споконвіку там орел карає, щодень Божий довбе ребра, серце розриває!" Інші хочуть догадуватися, що вогонь дістався на землю цілком припадково. Мовляв, ударив грім і запалив дерево... Також сонце могло запалити сухі трави в літню спеку. В самій землі є також вічне джерело вогню, який час-до-часу вибухає на поверхню — вульканом і запалює все довкола себе... Як воно вдійсності постала перша ватра, нині важко щось певного сказати... Коли людина пізнала благодать вогню і тепла від нього, то почала сама підкладати до ватри сухе ріща та інший матеріял, щоб вона не згасала... Це сталося ще більше конечним, коли землю навістили холодні часи... Як знаємо з переказів різних народів, то в початках поодинокі родини, а пізніше роди, племена, а то й цілі народи мали окремих жреців і жрекинь, яких обов'язком було піддержувати т. зв. „вічний вогонь". За не сповнення обов'язку і недопильнування ватри, якби вона потухла, то виновникові цього грозила неминуча та дуже жорстока смерть. Погашення ватри уважалося майже тимсамим, що потухнення сонця. Тому ватра є символом змагання людини до світла-правди та взагалі до чогось вищого — навіть серед ночі, коли то нема світла сонця...

Вдавнині відбувалися при ватрі всі обряди, важні віча та воєнні наради. При ватрі грілася людина в часі холоду. При ватрі вона навчилася пекти м'ясо, а ще пізніше варити свої страви.

Наші предки також відбували при ватрі всі свої веселі, але й сумні обряди. При ватрі стрічали весну, але й прощали літо. При ватрі відбувався обряд заручин, в ніч під Купала, але також на кострі спалювано тіло небіжчика. При ватрі справляли поминки по нім...

При ватрі грілися княжі дружинники на ловах і під час своїх славних воєнних походів. При ватрі справляли свої танці хоробрі запорожці, а також грілися при ній гайдамаки, а згодом чумаки в дорозі... При ватрі грілися опришки славного ватажка Довбуша.

У вечір перед св. Юрієм, якого гуцули уважають опікуном своїх стад, подібно, як уважають його своїм патроном, — по цілій нашій Гуцульщині палають ватри. — Горять вони перед кожним обійстям, на низах і горах, — на полях, полонинах, ґрунях, а є їх так багато в той час, як багато є звізд на нашому небі...

В 1911 Р. Б. запалено першу українську пластову ватру. Від тоді, кожного року горіла під Говерлею Велика Пластова Ватра. Потім пластові ватри поширилися по всіх просторах України, вони горіли густіше і частіше...

Ті, що сиділи при пластових ватрах перед вереснем 1913 р., — грілися потім при подібних ватрах в одностроях УСС-ів, що зі зброєю в руках пішли сповняти свій найбільший і святий обов'язок перед народом і Батьківщиною, вірні своїй пластовій присязі: — бути вірним Богові та Україні! З пошаною та любов'ю згадували при ватрах часи свойого пластування, що його неначе продовжували тепер — при змінених обставинах, в цих саме рідних горах і долах...

При ватрах грілися вояки славних Українських Армій, а головно в часі Зомових Походів. При ватрах грілися повстанці, боєвики українського підпілля, гуцульський загін новітнього Довбуша-Незнаного, а потім Карпатські Січовики... При ватрах гріються ще й тепер ті наші герої, які продовжують завзяту боротьбу і ставлять клятому ворогові спротив, по всіх просторах України... І ми звідціля, від цієї нашої пластової ватри, на чужині, — линемо нашими думками туди до них, до їхніх ватер, що горять у Карпатах і по цілій Україні... Ми неначе чуємо їхню бадьору пісню: — „Уся Україна горить в огні повстання" і ми щиро бажаємо собі якнайскорше співати її разом з ними і прохаємо Всевишнього Творця, щоб вже в найкоротшому часі, ми мали змогу запалити спільну, Найбільшу Ватру дома у Вільній Батьківщині. Ми безмежно бажаємо, щоб найскорше настав найрадісніший наш всенаціональний Великдень, а тим самим сповнився наш найвищий Ідеал, здійснення якого ожидали цілі наші покоління та за виборення його життя своє віддали — наші борці-герої та всі наші мученики!...

Командант сидить при ватрі між своїми пластунами та пластунками... Гості вже давно пішли на спочинок... Вдивляючися пильно у ватру він своїми думками несеться в рідну Гуцульщину, так дорогу його серцю, що там в її чарівних горах, в обніжжях ніколи незабутньої, вічно приваблюючої Говерлі, перед 35-ма роками запалив першу свою пластову ватру... Ці чужі непривітні гори Альпи, ніколи не зможуть заступити йому вічно-зелених Ґорґанів... Його задуму переривають пластунки своїм щебетанням:

— Пане команданте! Розкажуйте нам щось про Гуцульщину та цілу нашу Батьківщину, як це ви часто робите, як наш учитель історії та географії на вишкільних годинах. Ми хотіли б докладніше довідатися про Українських Січових Стрільців і їхні славні бої з ворогами, про геройські Українські Армії, повстанців, боєвиків, Карпатську Січ та УПА. Ми так мало знаємо ще про наших полководців і тих з недавніх визвольних змагань нашого Народу... Бажаємо знати про те все більше... Ми дуже уважно слухатимемо...

Вирваний із задуми, бувший вояк, почав розказувати їм про першу пластову ватру на Гуцульщині та про саму Гуцульщину, порівнюючи її до Альп... Потім прнобіцяв розказувати їм далі, при кожній наступній ватрі, та пластових гутірках з українознавства. Він або розказував сам від себе, або читав один уривок з великої життєвої книги - повісти, писаної спочатку мечем і поливаної кров'ю, а потім продовжуваної пером, про яку він казав, що то є частинно відновлені спогади його помершого трагічно приятеля, рукописи якого в більшості однак загинули в часі воєнної хуртовини...

В часі того читання, перед пластовою молоддю, неначе в чародійному калейдоскопі, пересувалися картини з минулого України. Особливо тепло він згадав про тих перших пластунів, які загинули смертю героїв в рядах Українських Армій, а також мучеників за Правду й Волю... Молодь уважно слухала їх неначе казок з тисяча е однієї ночі та навіть з більшим зацікавленням, бо ці розкази були ближчі її серцю, бо вони пригадували їй про найдорожчий в світі скарб — про Батьківщину, яку тепер на вигнанні кохали палкіше, як колись дома. Вони прирівнували Україну з чужими краями...

Насамперед читав уривки з циклу: — „На Гуцульщині", а потім слідували з наступної книги під назвою „Шляхами Українських Стрільців", а далі ще з інших...

ТАРЗАН, ч. 3329. Нескінчена справа.

Поки Ерот встиг зробити три кроки, важка рука мавполюдини впала на його плече,

Відкинувши на бік зброю Тарзан потряс Еротом, як кіт потрясає мишею, а тоді важко кинув його на землю.

— Все в порядку, Доріє, — запевнив. Тарзан, розтинаючи ремені, що її зв'язували. — Ерот вже ніколи не буде чіплятися вас.

— Для нас немає жадної втечі. Коридор пильнують, — сказала Дорія. — Ми вийдемо таки, — сказав він. — Але перше позбудемося Ерота.